

ประกาศ
สถาปนาสมณศักดิ์

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช
มหิตลาธิเบศรรามาธิบดี จักรีนฤพดินทร สยามินทราธิราช
บรมนาถบพิตร

มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้
ประกาศว่า โดยที่ทรงพระราชดำริว่า พระสงฆ์ซึ่งดำรงใน
สมณคุณ มีอุปการะยิ่งแก่การพระศาสนาสมควรจะได้เลื่อน
อิสริยยศอันควรในสมณศักดิ์สูงขึ้น มีอยู่ บัดนี้จวบกาลมหามงคล
สมัย เฉลิมพระชนมพรรษา ควรจะสถาปนาอิสริยยศพระสงฆ์
ขึ้นไว้ เพื่อจักได้บริหารพระศาสนาให้เจริญรุ่งเรืองยิ่งขึ้นสืบไป

ฉบับพิเศษ หน้า ๒

เล่ม ๕๐ ตอนที่ ๑๗๗ ราชกิจจานุเบกษา ๒๘ ธันวาคม ๒๕๑๖

จึงทรงพระราชดำริว่า พระมหาโพธิวงศาจารย์ เป็นพระ
เถระผู้เจริญในสมณคุณ วิบุลยปรีชาญาณ ได้ศึกษาแตกฉานใน
มคธปริวรรตน์ และอรรถธรรมวินัยสามารถสอบไล่ได้สำเร็จภูมิ
เปรียญธรรม ๗ ประโยค ทรงพระกรุณาโปรดให้เป็นพระราช
กณะที่ พระวีรธรรมมุนี เป็นชั้นราชและชั้นเทพในราชทินนาม
เดิม เป็นพระธรรมมหาวิธานวัตร เป็นชั้นเทียบรองสมเด็จพระ
พระราชกณะที่ พระมหาโพธิวงศาจารย์ โดยลำดับ ก็รับภาระ
พระพุทธศาสนาและสังวรรักษาสมณวัตรระเบียบปฏิบัติประเพณี
ราชการได้เรียบร้อย สมควรแก่ตำแหน่งเป็นอย่างดี มีอุตสาหะ
วิริยะในการประกอบพุทธศาสนกิจ เป็นहितานุहितประโยชน์แก่
พุทธจักรและอาณาจักรโดยอเนกประการ อาทิ ได้เป็นอุเทศา
จารย์สอนพระปริยัติธรรมแก่พระภิกษุสามเณรเป็นผู้จัดตั้ง
โรงเรียนพระปริยัติธรรมสำนักเรียนวัดไตรมิตรวิทยาราม เป็น
กรรมการตรวจสอบความรู้นักธรรมและบาลีสนามหลวง เป็น
ผู้นำประโยชน์นักธรรมไปทำการเปิดสอบในสหพันธ์มาเลเซีย แล้ว
เลยไปสังเกตการณ์พระศาสนา ณ รั้วปั้ง และประเทศสิงคโปร์
เป็นผู้ช่วยแม่กองธรรมสนามหลวง เป็นกรรมการตรวจสำนวน
ภาษาไทยแปลพระไตรปิฎกแผนกพระสูตร เป็นเจ้าอาวาส

ฉบับพิเศษ หน้า ๓

เล่ม ๕๐ ตอนที่ ๑๓๗ ราชกิจจานุเบกษา ๒๘ ธันวาคม ๒๕๑๖

วัดไตรมิตรวิทยาราม เป็นพระอุปัชฌายะ เป็นประธานคณะ
วินัยธร ชั้นอุทธรณ์ เป็นสังฆมนตรีติดต่อกันมา ๓ สมัย เป็น
กรรมการอำนวยการในกองงานพระธรรมทูต เป็นเจ้าคณะ
ตรวจการภาค ๘ และเป็นกรรมการมหาเถรสมาคม อนึ่ง พระ
มหาโพธิวงศาจารย์ ได้ส่งเสริมการศึกษาของพระภิกษุสามเณร
ในพระอารามเป็นอย่างดี ได้ดำเนินการจัดสร้างอาคารเรียน
พระปริยัติธรรมชั้น ๑ หลัง เป็นตึก ๒ ชั้น มี ๑๒ ห้องเรียน
สำหรับเป็นสถานศึกษาของพระภิกษุสามเณร

สรรพคุณที่ยกย่องที่ พระมหาโพธิวงศาจารย์ ได้ปฏิบัติบำเพ็ญ
มาโดยตลอด ย่อมเป็นผลดีแก่การพระศาสนา ประเทศชาติ
และประชาชน ปราบกฏแล้ว สมควรยกย่องให้ดำรงในสมณ-
ฐานันดรสูงขึ้น

จึงทรงพระกรุณาโปรดสถาปนา พระมหาโพธิวงศาจารย์
ขึ้นเป็นรองสมเด็จพระราชาคณะ มีราชทินนามตามที่จารึกใน
หิรัณยบัฏว่า พระวิสุทธาธิบดี ศรีปริยัติยาภรณ์ สุนทรศีลาจาร
ธรรมโฆทานธารี ตรีปิฎกวิภูสิต มหาคณิสสร บวรสังฆาราม
คามวาสี สถิต ณ วัดไตรมิตรวิทยาราม วรวิหาร พระอาราม
หลวง มีฐานานุกาถตั้งฐานานุกรมได้ ๘ รูป คือ พระครูปลัด

ฉบับพิเศษ หน้า ๔

เล่ม ๕๐ ตอนที่ ๑๗๗ ราชกิจจานุเบกษา ๒๘ ธันวาคม ๒๕๑๖

สุวรรณสารคุณ วิบูลมหาคณานุนายก ตริปิฎกธรรมรักษิต ๑
พระครูวินัยธร ๑ พระครูธรรมธร ๑ พระครูประกาศสรวุฒิ
พระครูคู่สวด ๑ พระครูวิสุทธิสรคุณ พระครูคู่สวด ๑ พระครู
สังฆวิชัย ๑ พระครูสมุห์ ๑ พระครูใบฎีกา ๑

อนึ่งทรงพระราชดำริว่า พระมหารัชชมังคลาจารย์ เป็น
พระเถระผู้เจริญในสมณคุณ วิบุลปรีชาญาณ ได้ศึกษาแตกฉาน
ในมคธปริวรรตน์และอรรถธรรมวินัย สามารถสอบไล่ได้สำเร็จ
ภูมิเปรียญธรรม ๖ ประโยค ได้เป็นฐานานุกรมผู้ใกล้ชิดใน
พระเจ้าวรวงศ์เธอ กรมหลวงชินวราลงกรณ สมเด็จพระสังฆราช
เจ้า ตำแหน่งพระครูวิจิตรธรรมคุณ ต่อมาทรงพระกรุณาโปรด
ให้เป็นพระราชอาคันตุกะที่ พระจินดากรมณี เป็นชั้นราชและชั้นเทพ
ในราชทินนามเดิม เป็นพระธรรมจินดาภรณ์และเป็นชั้นเทียบ
รองสมเด็จพระราชาคณะที่ พระมหารัชชมังคลาจารย์ โดย
ลำดับ ก็รับภาระพระพุทธศาสนา และสั่งวรในศีลาจารวัตรรักษา
ระเบียบปฏิบัติประเพณีราชการได้เรียบร้อยสมควรแก่ตำแหน่ง
เป็นอย่างดีตลอดมา มีอุตสาหะวิริยะในการประกอบพุทธศาสน
กิจเป็นहितานุहितประโยชน์แก่พุทธจักรและอาณาจักร โดยอเนก
ประการ อาทิ ได้เป็นอุทเทศาจารย์สอนพระปริยัติธรรมแก่

ฉบับพิเศษ หน้า ๕

เล่ม ๕๐ ตอนที่ ๑๗๗ ราชกิจจานุเบกษา ๒๘ ธันวาคม ๒๕๑๖

ศึกษาตามแผนในสำนักเรียนวัดราชบพิธ ฯ เป็นกรรมการตรวจสอบความรู้นักธรรมและบาลีสันามหลวง เป็นพระอุปัชฌายะ เป็นรองเจ้าอาวาสวัดราชบพิธ ฯ เป็นเลขาราชการคณะธรรมยุต เป็นผู้ช่วยผู้อำนวยการมหามกุฏราชวิทยาลัย เป็นกรรมการมหามกุฏราชวิทยาลัย เป็นพระวินัยธร ชั้นอุทธรณ์ เป็นกรรมการเถรสมาคมคณะธรรมยุต เป็นกรรมการสภาการศึกษา และกรรมการกองอำนาจการ มหามกุฏราชวิทยาลัย เป็นพระวินัยธร ชั้นฎีกา เป็นสังฆมนตรีช่วยว่าการองค์การเผยแผ่ เป็นรองเจ้าคณะภาคธรรมยุต ภาค ๑ ถึงภาค ๗ และภาค ๑๒ ถึงภาค ๑๕ รูปที่ ๑ เป็นเจ้าคณะภาคธรรมยุต ภาค ๑๔ และภาค ๑๕ เป็นกรรมการคณะธรรมยุต และเป็นกรรมการมหาเถรสมาคม นอกจากงานในหน้าที่ดังกล่าวแล้ว ได้ไปเป็นผู้อำนวยการสร้างวัดเขาไกรลาศ อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จนสำเร็จบริบูรณ์ ก็ได้สร้างสถานศึกษาขึ้นในวัดนี้เป็นปีกล้วน มีทั้งโรงเรียนพระปริยัติธรรม และโรงเรียนภาษาไทย เป็นวิทยาทาน โดยมีได้เก็บค่าเล่าเรียน และค่าธรรมเนียมใด ๆ เลย อนึ่ง เป็นที่ประจักษ์ว่า พระมหารัชมังกลาจารย์ เป็นผู้มีความรู้เชี่ยวชาญในทางพุทธศิลป์ปฏิบัติกรรมอย่างยอดเยี่ยม ได้เป็นผู้อำนวยการ

ฉบับพิเศษ หน้า ๖

เล่ม ๘๐ ตอนที่ ๑๓๗ ราชกิจจานุเบกษา ๒๘ ธันวาคม ๒๕๑๖

สร้างพระพุทธปฏิมาประธาน ถวายตามอารามต่าง ๆ ไปแล้ว
มากกว่า ๒๐๐ องค์

สรรพคุณที่ยกย่องที่ พระมหารัชชมังคลาจารย์ ได้ปฏิบัติ
บำเพ็ญมาโดยตลอด ย่อมเป็นผลดีแก่การพระศาสนา ประเทศ
ชาติและประชาชน ปรากฏแล้ว สมควรยกย่องให้ดำรงในสมณ-
ฐานันดรสูงขึ้น

จึงทรงพระกรุณาโปรดสถาปนา พระมหารัชชมังคลาจารย์
ขึ้นเป็นรองสมเด็จพระราชาคณะ มีราชทินนามตามที่จารึก
ในหิรัญบัฏว่า พระพุทธพจนวราภรณ์ อติศรวุฒิโสภณ วิมล
ศีลาจารย์วัตร สุทธิธรรมปฏิบัติวินยานุวัท พุทธศาสน์คณาธิกร
ธรรมยุติกกณิสสร บวรสังฆาราม คามวาสี สถิต ณ วัดราชบพิธ
สถิตมหาสีมาราม ราชวรวิหาร พระอารามหลวง มีฐานานุกรมได้
ตั้งฐานานุกรมได้ ๘ รูป คือ พระครูปลัดสุวัฒนวรคุณ วิบูล
ธรรมรักขิต วิจิตรธรรมคณานุนายก ๑ พระครูวินัยธร ๑ พระครู
ธรรมธร ๑ พระครูประสาธตสรคุณ พระครูคู่สวด ๑ พระครู
อดุลสรนิเทศ พระครูคู่สวด ๑ พระครูสังฆพิเนต ๑ พระครู
สมุห์ ๑ พระครูใบฎีกา ๑

อนึ่งทรงพระราชดำริว่า พระธรรมกิตติโสภณ ประกอบด้วยวิริยาศิลม วิบุลปรัชญาญาณ ได้ศึกษาแตกฉานในมคธปริวรรตน์และอรรถธรรมวินัย สามารถสอบไล่ได้สำเร็จภูมิเปรียญธรรม ๗ ประโยก ทรงพระกรุณาโปรดให้เป็นพระราชกณะที่ พระกิตติวงศ์เวที เป็นชั้นราชในราชทินนามเดิม เป็นพระเทพกิตติมุนี และพระธรรมกิตติโสภณ โดยลำดับ ก็สั่งวรรักษาสมณวัตร ระเบียบปฏิบัติประเพณีราชการได้เรียบร้อย โดยสมควรแก่ตำแหน่งเป็นอย่างดีตลอดมา มีปฏิภาณปรัชญาสามารถในการบำเพ็ญศาสนกิจ เป็นหิตานุหิตประโยชน์แก่พุทธจักรและอาณาจักร โดยอเนกประการ อาทิ ได้เป็นอุเทศอาจารย์สอนพระปริยัติธรรมแก่พระภิกษุสามเณรในสำนักเรียนวัดเบญจมบพิตร ฯ และโรงเรียนพระปริยัติธรรม ประจำจังหวัดเชียงราย เป็นกรรมการตรวจสอบความรู้นักธรรมและบาลีสยามหลวง เป็นรองแม่กองบาลีสยามหลวง เป็นเจ้าสำนักเรียนวัดเบญจมบพิตร ฯ เป็นประธานอำนวยการโรงเรียนพระสังฆาธิการส่วนภูมิภาค เป็นกรรมการและผู้บรรยายในโรงเรียนพระสังฆาธิการส่วนกลาง เป็นกรรมการเจ้าคณะภาค เป็นกรรมการและผู้ช่วยเลขาธิการคณะสงฆ์ไทย เป็นผู้ช่วยเจ้าอาวาส

ฉบับพิเศษ หน้า ๘

เล่ม ๘๐ ตอนที่ ๑๓๗ ราชกิจจานุเบกษา ๒๘ ธันวาคม ๒๕๑๖

วัดเบญจมบพิตร ฯ เป็นพระอุปชฌายะ เป็นเจ้าคณะตรวจการ
ผู้ช่วยภาค ๕ รูปที่ ๒ เป็นเจ้าอาวาสวัดเบญจมบพิตร ฯ เป็น
กรรมการมหาเถรสมาคม เป็นเจ้าคณะภาค ๖ เป็นหัวหน้า
พระธรรมทูตสายที่ ๓ ได้เดินทางไปปฏิบัติศาสนกิจในประเทศ
ต่าง ๆ หลายคราว โดยเฉพาะเมื่อปีพุทธศักราช ๒๕๑๔ ได้
เป็นประธานคณะสงฆ์ไทย ไปร่วมประกอบพิธีวิสาขบูชา ณ
ประเทศอินโดนีเซีย และได้บรรยายธรรมตามหมู่เกาะต่าง ๆ
ตามคำอาราธนาของพุทธสมาคมในประเทศนั้น และในปีพุทธ
ศักราช ๒๕๑๖ ได้ไปสังเกตการณ์พระศาสนา ณ ประเทศญี่ปุ่น
สาธารณรัฐเกาหลี จีน และฮ่องกง ที่สาธารณรัฐเกาหลี ได้เป็น
ประธาน และเป็นพระอุปชฌายะ ในการให้การอุปสมบทเป็น
พระภิกษุแบบหินยานแก่บรรพชิตชาวเกาหลี จำนวน ๒๒ รูป
ตามคำอาราธนาของคณะสงฆ์ในประเทศนั้นด้วย อนึ่ง พระธรรม-
กิตติโสภณ ได้เป็นกำลังอันสำคัญในการดำเนินงานตามโครงการ
สงเคราะห์ชาวเขาของทางราชการ โดยร่วมมือกับกรมประชา-
สงเคราะห์ กระทรวงมหาดไทย เป็นหัวหน้าพระธรรมจาริก จัด
ส่งพระภิกษุสามเณรออกไปอบรมศีลธรรมและวัฒนธรรมแก่
ชาวเขาเผ่าต่าง ๆ ทำให้บรรดาชาวเขาเกิดศรัทธาเลื่อมใสใน

ฉบับพิเศษ หน้า ๕

เล่ม ๕๐ ตอนที่ ๙๗๗ ราชกิจจานุเบกษา ๒๕ ธันวาคม ๒๕๑๖

พระพุทธศาสนา ประกาศตนเป็นพุทธมามกะ และมอบบุตรหลานของตนให้เข้ารับการบรรพชาอุปสมบทเป็นสามเณรและพระภิกษุเป็นจำนวนมาก นับว่า พระธรรมกิตติโสภณ ได้มีส่วนสนับสนุนและส่งเสริมให้ชาวเขาเผ่าต่าง ๆ มีความรู้ เจริญก้าวหน้า ทั้งในด้านการศึกษาและวัฒนธรรมเป็นอย่างดี

สรรพคุณที่ยกย่องที่ พระธรรมกิตติโสภณ ได้ปฏิบัติบำเพ็ญมา ย่อมเป็นผลดีแก่การ พระศาสนา ประเทศชาติและประชาชน ปากฎแล้ว สมควรยกย่องให้ดำรงในสมณฐานันดรสูงขึ้น

จึงทรงพระกรุณาโปรดสถาปนา พระธรรมกิตติโสภณ ขึ้นเป็นรองสมเด็จพระราชาคณะ มีราชทินนามตามที่จารึกในหิรัญบัฏว่า พระพุทธิวงศมุนี ศรีปาพจนาลังการ ศีลาจารวัตรวิสิฐ พิพิธพัฒนธัมมาทร ประชานุศาสน์นรธาทร มหาคณิสสร บวรสังฆาราม คามวาสี สถิต ณ วัดเบญจมบพิตรดุสิตวนารามราชวรวิหาร พระอารามหลวง มีฐานานุศักดิ์ตั้งฐานานุกรมได้ ๘ รูป คือ พระครูปลัดสุวัฒนพุทธิคุณ ไพบูลสังฆานุนายก ปิฎกธรรมวิจิตร ๑ พระครูวินัยธร ๑ พระครูธรรมธร ๑ พระครูวิจิตรสรการ พระครูคู่สวด ๑ พระครูวิจารณ์ธรรม พระครูคู่สวด ๑ พระครูสังฆการวิสุทธิ ๑ พระครูสมุห์ ๑ พระครูใบฎีกา ๑

อนึ่งทรงพระราชดำริว่า พระธรรมโสภณ เป็นพระเถระ
 ผู้เจริญในสมณคุณ วิบุลยปรีชาญาณ ได้ศึกษาแตกฉานในมจร
 ปรีวารตน์และอรรถธรรมวินัย สามารถสอบไล่ได้สำเร็จภูมิ
 เปรียญธรรม ๕ ประโยค ทรงพระกรุณาโปรดให้เป็นพระครู
 สัตถุญาบัตรที่ พระครูพุทธมนต์ปรีชา เป็นพระราชาคณะที่ พระ
 สาธุศีลสังวร พระราชกวี พระเทพญาณกวี และพระธรรมโสภณ
 โดยลำดับ ก็รับภาระพระพุทธานุศาสน์ และสังวรรักษาสมณวัตร
 ระเบียบปฏิบัติประเพณีราชการได้เรียบร้อย สมควรแก่ตำแหน่ง
 เป็นอย่างดี มีอุตสาหะวิริยะในการประกอบพุทธานุศาสนกิจ เป็น
 หิตานุหิตประโยชน์แก่พุทธจักรและอาณาจักร โดยอเนกประการ
 อาทิ ได้เป็นอุทเทศาจารย์สอนพระปริยัติธรรมแก่พระภิกษุ
 สามเณร เป็นกรรมการตรวจสอบความรู้นักธรรมและบาลีสถนาม
 หลวง เป็นผู้นำประโยชน์นักธรรมและธรรมศึกษา ไปทำการ
 เปิดสอบในจังหวัดต่าง ๆ เป็นกรรมการมหามกุฏราชวิทยาลัย
 เป็นกรรมการกองอำนวยการ กรรมการแผนกตำรา และ
 กรรมการสภาการศึกษา มหามกุฏราชวิทยาลัย เป็นพระคณา
 จารย์โท ทางธนาพระคัมภีร์ ได้รวบรวมเรียบเรียงหนังสือ
 ประมวลปัญหาและเฉลยปัญหาหลักธรรมวินัย สำหรับเป็น

เล่ม ๕๐ ตอนที่ ๑๖๗ ราชกิจจานุเบกษา ๒๘ ธันวาคม ๒๕๑๖

เครื่องประกอบหลักสูตรการศึกษานักธรรม และธรรมศึกษา
 ชั้นตรี โท เอก นับว่าเป็นประโยชน์ยิ่งแก่การศึกษาพระปริยัติ-
 ธรรม ได้รวบรวมบทสวดมนต์พร้อมทั้งอธิบายถึงวิธีการใช้สวด
 ในพิธีต่าง ๆ ตามนัยแห่งสวดมนต์ฉบับหลวง เป็นหนังสือ
 เอกเทศสวดมนต์ ได้รวบรวมเรียบเรียงหนังสือคู่มือปฏิบัติงาน
 “ศาสนพิธี” สักขเป ทินิยมกระทำกันอยู่ในปัจจุบัน ทั้งนี้ได้
 มอบลิขสิทธิ์ตลอดจนผลประโยชน์ทั้งหมดให้แก่กรมกฤษฎา
 วิทยาลัย เป็นรองเจ้าอาวาสวัดบวรนิเวศวิหาร เป็นหัวหน้า
 คณะวินัยธรชั้นต้น ภาค ๑ และรักษาการในตำแหน่งหัวหน้า
 คณะวินัยธรชั้นต้น ภาค ๒ และภาค ๖ เป็นพระอุปัชฌายะ เป็น
 กรรมการสอบซ่อมหน้าที่พระอุปัชฌายะ ในคณะธรรมยุตเป็นผู้
 รักษาการแทนเจ้าคณะจังหวัดธรรมยุต จังหวัดชนบุรี นนทบุรี
 ปทุมธานี จันทบุรี ระยอง ตราด เป็นรองเจ้าคณะภาคธรรมยุต
 ภาค ๑ ถึง ภาค ๗ และภาค ๑๒ ถึงภาค ๑๕ เป็นเจ้าคณะภาค
 ธรรมยุต ภาค ๔ ถึงภาค ๗ ได้เป็นประธานกรรมการดำเนินการ
 ก่อสร้างอุโบสถวัดบางขวาง จังหวัดนนทบุรี วัดเนกขัมมาราม
 จังหวัดปทุมธานี วัดเพชรวาราราม จังหวัดเพชรบูรณ์
 พระธรรมโสภณ ได้เดินทางไปปฏิบัติศาสนกิจในต่างประเทศ

ฉบับพิเศษ หน้า ๑๒

เล่ม ๕๐ ตอนที่ ๑๗๗ ราชกิจจานุเบกษา ๒๘ ธันวาคม ๒๕๑๖

หลายคราว โดยเฉพาะเมื่อปีพุทธศักราช ๒๕๑๓ ได้ร่วมเดินทางไปกับสมเด็จพระญาณสังวร ครั้งดำรงสมณศักดิ์เป็นพระศาสนโสภณ ไปให้การบรรพชาอุปสมบทแก่กุลบุตร ณ ประเทศอินโดนีเซีย อนึ่ง พระธรรมโสภณ เป็นผู้หนึ่งที่ได้สนองพระเดชพระคุณในกรณีต่างๆ เมื่อคราวทรงผนวช

สรรพคุณที่ยกที่ พระธรรมโสภณ ได้ปฏิบัติบำเพ็ญมาโดยตลอด ย่อมเป็นผลดีแก่การพระศาสนา ประเทศชาติและประชาชน ปราภฏแล้ว สมควรยกย่องให้ดำรงในสมณฐานันดรสูงขึ้น

จึงทรงพระกรุณาโปรดสถาปนา พระธรรมโสภณ ขึ้นเป็นรองสมเด็จพระราชาคณะ มีราชทินนามตามที่จารึกในหิรัญบัฏว่า พระญาณวโรดม สุதாகมจรรมากรณี บวรสุทนต์ศีลสมบัติ พิพัฒนกิจจการี ศรีคันถรจนาคารย์บัณฑิต ชรรมยุตติกคณิสสร บวรสังฆาราม คามวาสี สถิต ณ วัดบวรนิเวศ ราชวรวิหาร พระอารามหลวง มีฐานานุศักดิ์ ตั้งฐานานุกรมได้ ๘ รูป คือ พระครูปลัดสุวัฒนญาณคุณ มนุญชรรมานุนายก ปิฎกวิภูสิต ๑ พระครูวินัยธร ๑ พระครูธรรมธร ๑ พระครูศัพทมงคล พระครูคู่สวด ๑ พระครูวิมลภาณ พระครูคู่สวด ๑ พระครูสังฆการวิชัย ๑ พระครูสมุห์ ๑ พระครูใบฎีกา ๑

หนึ่งทรงพระราชดำริว่า พระธรรมเสนาณี เป็นพระเถระ
 ผู้เจริญในสมณคุณ วิบุลยปัญญา ได้ศึกษาในมคธปริวรรตน์
 และอรรถธรรมวินัย สอบไล่ได้สำเร็จภูมิเปรียญธรรม ๓ ประโยค
 ทรงพระกรุณาโปรดให้เป็นพระราชาคณะที่ พระวิเชียรธรรม-
 คุณาธาร เป็นชั้นราชในราชทินนามเดิม เป็นพระเทพสุธี และ
 พระธรรมเสนาณี โดยลำดับ ก็รับภาระพระพุทธศาสนา และ
 สังวรรักษาสมณวัตรระเบียบปฏิบัติประเพณีราชการได้เรียบร้อย
 สมควรแก่ตำแหน่งเป็นอย่างดี มีอุตสาหะวิริยะในการประกอบ
 พุทธศาสนกิจ เป็นहितานุहितประโยชน์แก่พุทธจักรและอาณา
 จักรโดยอเนกประการ อาทิ ได้เป็นเลขานุการแม่กองธรรม
 สนามหลวง นำประโยชน์กัศรรวมไปทำการเปิดสอบในจังหวัด
 ต่าง ๆ เป็นเลขานุการเจ้าคณะมณฑลราชบุรี เป็นเลขานุการ
 กรรมการคณะบัญชาการคณะสงฆ์แทนองค์ สมเด็จพระสังฆราช
 ทิสสเทวมหาเถระ เป็นผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดพระเชตุพน ๆ เป็น
 รองเจ้าคณะภาค ๑๒ เป็นเจ้าคณะภาค ๑๒ เป็นกรรมการสงฆ์
 แห่งโรงพยาบาลสงฆ์ มาตั้งแต่เริ่มแรกจนถึงปัจจุบัน เป็น
 กรรมการมูลนิธิโรงพยาบาลสงฆ์ เป็นรองประธานมูลนิธิทุน
 พระพุทธยอดฟ้า ในพระบรมราชูปถัมภ์ พระธรรมเสนาณี เป็น

ฉบับพิเศษ หน้า ๑๔

เล่ม ๕๐ ตอนที่ ๑๗๗ ราชกิจจานุเบกษา ๒๘ ธันวาคม ๒๕๑๖

ผู้มีความรู้เชี่ยวชาญในด้านนวกกรรมเป็นอย่างดี ได้เป็นกำลัง
อันสำคัญของเจ้าอาวาสในการบูรณะปฏิสังขรณ์วัดพระเชตุพน ฯ
มาตั้งแต่ปีพุทธศักราช ๒๔๘๕ จนถึงในปัจจุบัน อนึ่ง พระ
ธรรมเสนานี ได้ไปดำเนินการพัฒนาวัดตาพระยา จังหวัด
ปราจีนบุรี ให้เจริญรุ่งเรืองขึ้นเป็นอันมาก ได้จัดสร้างอ่างเก็บน้ำ
ขึ้นในเขตของวัด มีเนื้อที่ ๒๕ ไร่ เป็นประโยชน์แก่ประชาชน
ในถิ่นนั้น ทำให้มีน้ำอุปโภคบริโภคตลอดปี นอกจากนั้นยังได้
จัดสร้างที่ทำการเจ้าคณะจังหวัด และที่ทำการคณะสงฆ์ขึ้นอีกด้วย

สรรพคุณอีกทั้ง พระธรรมเสนานี ได้ปฏิบัติบำเพ็ญมา
โดยตลอด ย่อมเป็นผลดีแก่การพระศาสนา ประเทศชาติและ
ประชาชน ปราบกฏแล้ว สมควรยกย่องให้ดำรงในสมณฐานันดร
สูงขึ้น

จึงทรงพระกรุณาโปรดสถาปนา พระธรรมเสนานี ขึ้นเป็น
รองสมเด็จพระราชาคณะ มีราชทินนามตามที่จารึกในหิรัญบัฏ
ว่า พระอุบาลีคุณูปมาจารย์ ญาณวิสุทธจริยาปริณายก ตรี
ปิฎกคุณาลังการ นานาสถานราชคณินี สาธุการีธรรมากร
สุนทรศีลาทีขันธ์ สถิต ณ วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราช-

เล่ม ๕๐ ตอนที่ ๑๗๗ ราชกิจจานุเบกษา ๒๘ ธันวาคม ๒๕๑๖

รวมหาวิหาร พระอารามหลวง มีฐานานุศักดิ์ตั้งฐานานุกรม
ได้ ๘ รูป คือ พระครูปลัดสุวัฒนโพธิคุณ ไพบูลสมถญาณจาริก
อรัญญิกานุนายก ปิฎกธรรมรักจิต ๑ พระครูวินัยธร ๑ พระ
ครูธรรมธร ๑ พระครูพิศาลสกริจ พระครูคู่สวด ๑ พระครู
พิศิษฏ์สกรการ พระครูคู่สวด ๑ พระครูสังฆมนตรี ๑ พระ
ครูสมุห์ ๑ พระครูใบฎีกา ๑

อนึ่ง ทรงพระราชดำริว่า พระธรรมคุณาภรณ์ เป็นพระ
เถระผู้เจริญในสมณคุณ วิบุลปรีชาญาณ ได้ศึกษาแตกฉานใน
มคธปริวรรตน์และอรรถธรรมวินัย สามารถสอบไล่ได้สำเร็จภูมิ
เปรียญธรรม ๕ ประโยค รอบรู้อักขรสมัยทั้งสกสมัย และ
ไพรัชพากย์ เป็นอย่างดี ทรงพระกรุณาโปรดให้เป็นพระราชา
คณะที่ พระเมธีสุทธิหังคี พระราชวิสุทธิเมธี พระเทพคุณาภรณ์
และพระธรรมคุณาภรณ์ โดยลำดับ ก็รับภาระพระพุทธศาสนา
และสังวรรักษาสมณวัตร ระเบียบปฏิบัติประเพณีราชการได้
เรียบร้อยเป็นอย่างดีตลอดมา มีอุตสาหะวิริยะในการประกอบ
พุทธศาสนกิจ เป็นहितานุहितประโยชน์แก่พุทธจักรและอาณา
จักร โดยอเนกประการ อาทิ ได้เป็นอุเทศอาจารย์สอนพระ
ปริยัติธรรม เป็นกรรมการตรวจสอบความรู้นักธรรมและบาลี

ฉบับพิเศษ หน้า ๑๖

เล่ม ๕๐ ตอนที่ ๑๓๗ ราชกิจจานุเบกษา ๒๘ ธันวาคม ๒๕๑๖

สนามหลวง เป็นเจ้าสำนักเรียนวัดสระเกศ ส่วนหน้าที่ใน
มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เป็นอาจารย์สอนภาษาบาลี เป็น
หัวหน้าแผนกคณะพุทธศาสตร์ เป็นหัวหน้าแผนกวิชาภาษา
บาลีและธรรม เป็นอาจารย์สอนวิชาพระสูตร เป็นผู้ช่วย
อธิการบดี เป็นหัวหน้าแผนกธรรมวิจย เป็นเลขาธิการ มหา
จุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เป็นเจ้าคณะภาค ๕ เป็นพระอุปัชฌายะ
เป็นเลขานุการในสมเด็จพระสังฆราช ฉายาโศภิตมหาเถระ เป็น
เจ้าอาวาสวัดสระเกศ เป็นกรรมการมหาเถรสมาคม เป็นกรรม
การอำนวยการฝึกอบรมพระธรรมทูตไปต่างประเทศ เป็น
กรรมการร่างหลักสูตร โรงเรียนปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา
กระทรวงศึกษาธิการ เป็นกรรมการพิจารณาการรับรองฐานะ
ของมหาวิทยาลัยสงฆ์ทั้งสอง ร่วมกับทางราชการ กระทรวง
ศึกษาธิการ เป็นกรรมการผู้ช่วยแผนกตรวจสำนวนพระวินัยปิฎก
ฉบับภาษาไทย เป็นประธานกรรมการออกและตรวจข้อสอบ
โรงเรียนปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ
เป็นประธานอบรมพระภิกษุผู้ช่วยสอน โรงเรียนประชาบาลใน
ถิ่นทุรกันดาร เป็นหัวหน้าพระธรรมทูต สายที่ ๘ เป็นประธาน
คณะกรรมการดำเนินงานอบรมพระภิกษุ เพื่อส่งเสริมการพัฒนา

ฉบับพิเศษ หน้า ๑๗

เล่ม ๕๐ ตอนที่ ๑๗๗ ราชกิจจานุเบกษา ๒๘ ธันวาคม ๒๕๑๖

ท้องถิ่นระหว่างมหาวิทยาลัยสงฆ์ทั้งสอง เป็นกรรมการพระ
ธรรมจาริก พระธรรมคุณากรณ์ ได้เดินทางไปปฏิบัติศาสนกิจ
ในต่างประเทศ หลายคราว กล่าวคือ ได้ไปร่วมประชุมฉัฎฐ
สังคีต ณ ประเทศสหภาพแอม่า และเป็นกรรมการฝ่ายปฏิบัติวิโสธกะ
ร่วมกับคณะสงฆ์นานาชาติในงานนั้น ไปร่วมประชุมอรรถกถา
สังคายนา ณ ประเทศสหภาพแอม่า เป็นหัวหน้าคณะไปดูการ
ค้นคว้าวิจัยทางพระพุทธศาสนา ณ ประเทศเกาหลี ญี่ปุ่น ไต้หวัน
และฮ่องกง เป็นหัวหน้าคณะเดินทางไปสังเกตการณ์ การศึกษา
พระพุทธศาสนา ณ ประเทศลาว ศรีลังกา เกาหลี ญี่ปุ่น ไต้หวัน
และฮ่องกง ไปร่วมประกอบพิธีวิสาขบูชา ณ ประเทศอินโดนีเซีย
ไปดูการศึกษาพระพุทธศาสนาในมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ในสหรัฐ
อเมริกา และสังเกตการณ์พระศาสนา ในยุโรปบางประเทศ
ไปประกอบพิธีบรรพชาอุปสมบทบรรพชิตชาวเกาหลี ให้เป็น
พระภิกษุฝ่ายหินยาน เถรวาท ณ ประเทศเกาหลี อนึ่ง พระ
ธรรมคุณากรณ์ ได้เป็นพระอุปัชฌายาจารย์ให้การอุปถัมภ์แก่
พระภิกษุสามเณรชาวต่างประเทศที่เข้ามาศึกษาเล่าเรียนและ
ปฏิบัติธรรมเป็นจำนวนมาก

สรรพกรณียกิจที่ พระธรรมคุณากรณ์ ได้ปฏิบัติบำเพ็ญ
มาโดยตลอด ย่อมเป็นผลดีแก่การพระศาสนา ประเทศชาติ

ฉบับพิเศษ หน้า ๑๘

เล่ม ๕๐ ตอนที่ ๑๗๗ ราชกิจจานุเบกษา ๒๘ ธันวาคม ๒๕๑๖

และประชาชน ปราบกฏแล้ว สมควรยกย่องให้ดำรงในสมณ
ฐานันดรสูงขึ้น

จึงทรงพระกรุณาโปรดสถาปนา พระธรรมคุณาภรณ์ ขึ้น
เป็นรองสมเด็จพระราชาคณะ มีราชทินนามตามที่จารึกใน
หิรัณย์บัฏว่า พระพรหมคุณาภรณ์ สุนทรธรรมสาธก ตรีปิฎก
ปริยัติโกศล วิมลศีลาจาร ศาสนการุญราทร มหาคณิสสร
บวรสังฆาราม คามวาสี สถิต ณ วัดสระเกศราชวรมหาวิหาร
พระอารามหลวง มีฐานานุศักดิ์ตั้งฐานานุกรมได้ ๘ รูป คือ พระ
ครูปลัดสุวัฒนพรหมคุณ วิบุลสังฆานุนายก ปิฎกวิภูสิต ๑
พระครูวินัยธร ๑ พระครูธรรมธร ๑ พระครูประสิทธิ์ศีรคุณ
พระครูคู่สวด ๑ พระครูประคุณสรกิจ พระครูคู่สวด ๑ พระครู
สังฆการพิสิฎฐ์ ๑ พระครูสมุห์ ๑ พระครูใบฎีกา ๑

ขออาราธนาพระคุณผู้ได้รับพระราชทานเลื่อนสมณฐานันดร
เพิ่มอสิริยศในครั้งนี้ จงรับธุระพระพุทธศาสนา เป็นภาระ
สั่งสอน ช่วยระงับข้ออิภรณ์ และอนุเคราะห์พระภิกษุสามเณร
ในคณะและในพระอาราม ตามสมควรแก่กำลังและอสิริยศ
ซึ่งพระราชทานนี้ และจงเจริญอายุ วรรณ สุข พล ปฏิภาณ

ฉบับพิเศษ หน้า ๑๕

เล่ม ๕๐ ตอนที่ ๕๗๓ ราชกิจจานุเบกษา ๒๘ ธันวาคม ๒๕๑๖

คุณสารสิริสวัสดิ์ จิรัฎฐิติ วิรุพหิไพบูลย์ ในพระพุทธศาสนา
เทอญ

ประกาศ ณ วันที่ ๕ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๕๑๖ เป็น
ปีที่ ๒๘ ในรัชกาลปัจจุบัน

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

สัญญา ธรรมศักดิ์

นายกรัฐมนตรี